

رابطه باورهای فراشناختی و رفتارهای خودتخریب گرایانه در افراد

معتاد به مواد مخدر

طیبه کاشفی^{۱*}

چکیده

مقدمه: دانش فراشناختی اشاره به عقاید و تئوری هایی دارد که افراد در ارتباط با شناخت ها و هیجانا ت خود دارند، که این عقاید می تواند باورهای مربوط به اهمیت قائل شدن برای انواع خاصی از تفکرات درباره دیگر وقایع شناختی را نیز در بر بگیرد. هدف این پژوهش بررسی رابطه باورهای فراشناختی و رفتارهای خود تخریب گرایانه در افراد معتاد به مواد مخدر می باشد.

روش کار: در این مطالعه توصیفی همبستگی، ۱۳۲ نفر از معتادان مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد شهرستان تربت حیدریه در سال ۱۳۹۱ به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه باورهای فراشناختی (MCQ-30) و پرسشنامه سنجش رفتارهای خودتخریب گرایانه (آقامحمدیان ۱۳۸۸) استفاده شد. برای تحلیل داده ها از، ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته ها: بیشترین رفتارهای خود تخریبی در شرکت کنندگان، مصرف دائم مواد، مصرف تقنی مواد گوناگون، و کشیدن سیگار بود. بین نمرات افراد در مقیاس باورهای فراشناختی و میزان رفتارهای خودتخریب گرایانه همبستگی منفی معنی داری وجود داشت. همچنین نمره کلی رفتارهای خود تخریبی با نمرات افراد در ابعاد باورهای مثبت درباره نگرانی، کنترل ناپذیری و خطر، اطمینان شناختی، نیاز به کنترل افکار و خودآگاهی شناختی رابطه منفی معناداری داشت ($p < 0/01$).

نتیجه گیری: فراشناخت نقش مهمی در انتخاب و تداوم مکانیسم های مقابله ای ناسازگار دارد. در اصل استفاده از مکانیسم های مقابله ای ناسازگار، سبب شکل گیری و تداوم رفتارهای نامتناسب و خود تخریبی می شود، از این رو میتوان با تغییر باورهای فراشناختی که شیوه های ناسازگارانه برخی از رفتارها را زیاد می کنند و یا باعث گرایش به اعتیاد می شوند، به بهبود وضعیت زندگی فردی و اجتماعی افراد کمک کرد.

واژه های کلیدی: اعتیاد؛ باورهای فراشناختی؛ رفتارهای خود تخریبی

فصلنامه علمی دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، دوره اول، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۲

۱- نویسنده مسؤول؛ کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، تربت حیدریه، ایران

پست الکترونیکی:

Kashefi88@gmail.com

تلفن: ۰۹۱۵۵۳۱۱۶۷۶

آدرس: دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، تربت حیدریه، ایران

مقدمه

کم گرفتن خطر و ماجراجویی عنوان نموده‌اند (۳). بعضی پژوهش‌ها سطح پایین تحمل ناکامی را در شروع، تداوم و عود سوء مصرف مواد مهم می‌دانند (۴). بر اساس دیدگاه‌های شناختی، رفتارهای اعتیادی تحت تأثیر باورها و نگرش‌های افراد قرار دارد (۵). اما نظریه‌های شناختی جدید بر نقش فراشناخت نیز در سبب شناسی و تداوم اختلالات روانی از جمله اعتیاد تأکید دارند (۶). از دیدگاه فراشناختی، سوء استفاده از مواد، تغییرات سریع معناداری در رویدادهای شناختی، مانند احساسات، افکار یا خاطرات به وجود می‌آورد (۷). مواد مخدر و داروهای روان گردان ممکن است رویدادهای شناختی را مستقیماً (برای مثال، ایجاد آرامش، ایجاد اجتناب، گریز از شناخت‌های دردناک و ایجاد آگاهی و توجه) و یا بطور غیر مستقیم (برای مثال، احساس دل‌بستگی، بهت زدگی و ارزیابی‌های سرکوب شده)، با تغییر باورها و نگرش‌ها در مورد اجتناب از رویدادهای شناختی تحت تأثیر قرار دهد. این تغییرات شناختی ممکن است حاصل تقویت کننده‌های نیرومندی باشد که از مصرف مواد مخدر حاصل می‌شود. بعلاوه، استفاده از مواد مخدر نه تنها ممکن است باورها و انتظارات مثبتی را در مورد اثر مواد مخدر به وجود آورد، بلکه باعث بدست آوردن دانش و آگاهی دربارهٔ پیامدهای شناختی می‌شوند (۸).

به اعتقاد فلاول^۱، فراشناخت دانش یا فرایندی شناختی است که در ارزیابی، بازبینی یا کنترل شناخت مشارکت دارد و عملکرد شناختی را تنظیم می‌کند. اکثر نظریه پردازان بین دو جنبه فراشناخت تمایز قائل شده‌اند: دانش فراشناختی که عبارت است از اطلاعاتی که افراد در مورد شناخت خود دربارهٔ عوامل و راهبردهای یادگیری مرتبط با تکلیف دارند؛ و تنظیم فراشناختی که به انواع اعمال اجرایی نظیر توجه، بازبینی، برنامه ریزی و شناسایی خطاها در عملکرد اشاره دارد و بر فعالیت‌های شناختی اثر می‌گذارد (۹). فراشناخت از متغیرهایی است که در جریان سوء مصرف مواد مخدر مختل می‌گردد و ممکن است بطور ویژه‌ای با تحلیل‌های

بشر امروزی بیش از پیش با معضلات و مسائل تنش‌زا و آسیب رسان درگیر بوده و متأسفانه بسیاری از افراد صرف نظر از سطح فرهنگی و طبقه اجتماعی و اقتصادی، به این سبک زندگی و انجام رفتارهای خود تخریب‌گرایانه و آسیب رسان که به سلامت جسم و روان شان لطمات جبران ناپذیری وارد می‌سازد مبادرت می‌ورزند. در این میان جوانان و نوجوانان با توجه به شرایط و تغییرات زیستی و روانی بیشتر از سایرین در معرض خطر بوده و امکان بروز اینگونه رفتارها در آنها در قیاس با افراد دیگر جامعه بیشتر است. رفتارهای خودتخریبی طبق تعریف "اقدامی مهلک یا غیر مهلک عمدی است، که فرد با علم به خطرناک بودن آن به انجامش مبادرت می‌ورزد و نتایج زیان بخش را نصیب خود نموده و حتی مستقیم و یا غیرمستقیم خانواده، اطرافیان و حتی در معنای وسیع کلمه جامعه را از نتایج مخرب آن متضررمی‌کند" (۱). عادت‌های خود تخریبی ممکن است نه تنها باعث به وجود آمدن بیماری شود، بلکه می‌تواند زندگی خوب جسمانی و روانی فرد را تحت تأثیر قرار دهد. کنترل این رفتارهای خود تخریبی به طور خاص مشکل است، زیرا آنها بطور نسبتاً وسیعی خارج از حوزه پزشکی و درمانهای سنتی هستند و در مراحل ابتدایی با نشانه‌ها و علائم مرضی ناخوشایند همراه نیستند. لذا آنچنان مورد توجه قرار نمی‌گیرند، مگر در مراحل پیشرفته بیماری. این گونه رفتارها در اوایل سالهای نوجوانی افزایش یافته، در اواخر نوجوانی در سطح بالایی باقی مانده و در اوایل بزرگسالی کاهش می‌یابند (۲). عوامل زیادی می‌تواند یک فرد را مستعد اینگونه رفتارهای خود تخریبیکه مهمترین آنها اعتیاد به مواد مخدر^۱ است سازد و در مقابل، عوامل پیشگیری کننده‌ای نیز وجود دارد که فرد را از گرفتار شدن در دام آنها محافظت می‌کند. تحقیقات متعدد مهم ترین عوامل ترغیب کننده افراد به مصرف مواد را خجالتی بودن، ناتوانی از رد کردن درخواست دیگران و فشار دوستان، حس بزرگ شدن، کاهش افسردگی، افزایش تمایلات عاطفی، دست

2. Flowel.

1. Substance Dependence

بستری ترک اعتیاد مراجعه کرده و از سوی روان پزشک و روان شناس بالینی مرکز و بر اساس چهارمین ویراست تجدید نظر شده راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی انجمن روانپزشکی آمریکا (DSM-IV) معیارهای تشخیصی اختلال وابستگی به مصرف مواد را دارا بوده، و حداقل دارای مدرک تحصیلی راهنمایی و مقیم تربت حیدریه بودند ۱۳۲ نفر (۱۲۰ مرد و ۱۲ زن) بعنوان شرکت کننده انتخاب شدند و از آنان خواسته شد تا پرسشنامه‌های پژوهش را تکمیل کنند. به منظور گردآوری داده‌ها در این پژوهش از ابزارهای زیر استفاده شد:

ابزار پرسشنامه فراشناخت (MCQ)^۲، که توسط کارترایت-هاوتون و ولز^۳ (۱۱) به منظور اندازه گیری تفاوت های فردی در باورهای مثبت و منفی در مورد نگرانی و افکار مزاحم ناخوانده، بازبینی و قضاوت فراروانشناختی در مورد کارآمدی شناختی طراحی شده است. پرسشنامه فراشناخت (MCQ-30) فرم کوتاه پرسشنامه فراشناخت (MCQ) است که توسط ولز و کرترایت-هاتون (۲۰۰۴) ساخته شده است و شامل ۳۰ گویه خودگزارشی است که باورهای افراد درباره تفکرشان را می سنجد. پاسخ در این مقیاس بر اساس چهار درجه ای لیکرت (۱= موافق نیستم تا ۴= خیلی زیاد موافقم) محاسبه می شود. این مقیاس همانند MCQ دارای پنج خرده مقیاس است که هر کدام شش ماده را شامل می شوند، MCQ1: باورهای فراشناختی مثبت در زمینه نگرانی، MCQ2: باورهای فراشناختی منفی در مورد عدم کنترل افکار و خطرات، MCQ3: اطمینان شناختی، MCQ4: عقاید در زمینه نیاز به کنترل افکار، MCQ5: خود آگاهی شناختی. شیرین زاده (۱۲) این پرسشنامه را برای جمعیت ایرانی ترجمه و آماده نموده است. ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس در نمونه ایرانی ۰.۹۱٪ گزارش شده است.

2. Meta Cognitions Questionnaire
3. Wells & Certwright-Hatton.
4. Positive beliefs
5. Negative beliefs
6. Cognitive confidence
7. Need to control thoughts
8. Cognitive self- consciousness

شناختی افراد وابسته به مواد مخدر ارتباط داشته باشد. طبق نظر ولز^۱ (۱۰) در فرایند تحلیل اطلاعات، شناخت تحت تأثیر عوامل عاطفی و فراشناختی قرار می گیرد. بنابراین تغییرات عاطفی و احساسی ممکن است در ارزیابی ها و شناخت تغییر ایجاد کند. دیدگاه فراشناختی هرگونه لغزش در نظارت از سطح عینی شناخت به فرا سطح را عامل اختلال روانی معرفی می کند (۱۰). از طرفی امروزه وجود استرس ها و فشارهای اجتماعی بیش از هر دوره دیگری سلامت روان انسان را به خطر انداخته و او را به طرف اختلالات روانی و انجام رفتارهای خود تخریبی از جمله سوء مصرف مواد مخدر سوق می دهد (۱۲). البته همیشه واکنش انسان به این شدت نیست؛ اما بهم خوردن تعادل روانی و آسیب دیدن روابط اجتماعی از پیامدهای ناخوشایند اینگونه رفتارها است. از آنجا که ارتکاب این رفتارها از سوی عده‌ای از افراد باعث تعمیم و گسترش این رفتارها به سایر اقشار جامعه گردیده و قبح مسئله از بین می رود، همچنین در صورت عدم برخورد صحیح و منطقی و اقدامات پیشگیری کننده در زمان مقتضی این رفتارها شدت یافته و لطمات جبران ناپذیری بر سلامت جسمی و روانی فرد و جامعه وارد آمده و هزینه‌های مالی و معنوی هنگفتی بر فرد و جامعه وارد خواهد آمد، لذا برای جلوگیری از چنین وضعیتی می بایست به شناسایی کمیت و کیفیت اینگونه رفتارهای خودتخریب گرایانه در میان قشر عظیم جوان و نوجوان پرداخت. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین باورهای فراشناختی، و رفتارهای خود تخریبی در افراد معتاد صورت گرفت.

روش

این پژوهش یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را تمامی معتادان تحت درمان با متادون مراجعه کننده به مراکز درمان خصوصی و دولتی سربایی و بستری شهرستان تربت حیدریه در سال ۱۳۹۱ تشکیل میدادند. به کمک نمونه گیری در دسترس، از بین مراجعانی که در دوماه اول سال ۱۳۹۱ به مراکز درمان و

1. Wells.

سنجش اعتبار پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شده است. مقدار ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۳۶ می باشد که این دلالت بر اعتبار مقیاس اندازه گیری قوی در این پرسشنامه دارد.

شیوه اجرا

محقق جهت اجرای پژوهش و گردآوری داده ها به مراکز ترک اعتیاد رفته و ضمن مصاحبه با آندسته از افرادی که مایل به شرکت در پژوهش بودند و ملاکهای شرکت در پژوهش را (تحصیلات مقطع راهنمایی تحصیلی و بالاتر، مقیم تربت حیدریه بودن و داشتن ملاک های کامل وابستگی به مواد بر اساس کتابچه راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی انجمن روانپزشکی آمریکا) داشتند، انتخاب و از آنان خواست تا پرسشنامه های پژوهش را تکمیل کنند.

نتایج

در پژوهش حاضر ۱۲۰ مرد و ۱۲ زن با میانگین سن ۳۳/۲۱ سال سن انتخاب شدند. اطلاعات بدست آمده از طریق ابزارهای تحقیق با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون مورد تحلیل قرار گرفت.

ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های کنترل ناپذیری، باورهای فراشناختی، اطمینان شناختی و نیاز به کنترل افکار به ترتیب در نمونه ایرانی ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۸۰ و ۰/۷۱ گزارش شده است. لازم به ذکر است که شماره (۱۳) مطرح کرد که با توجه به اینکه فرم ترجمه شده این پرسشنامه با فرم اصلی تفاوت هایی داشت، در برخی از آیتم ها تغییرات جزئی اعمال شد و پایایی به روش آلفای کرونباخ را برای کل پرسشنامه ۰/۹۴ به دست آورد، در پژوهش حاضر از پرسشنامه فوق به منظور اندازه گیری باورهای فراشناختی استفاده شده است.

از پرسشنامه محقق ساخته "سنجش رفتارهای خود تخریب گرایانه": به منظور بررسی میزان شیوع رفتارهای خودتخریبی استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۳۱ سوال به صورت فهرستی از رفتارهای خود تخریب گرایانه می باشد که ابتدا با بلی یا خیر نوع رفتار را مشخص می کند، اگر آزمودنی آن نوع رفتار را داشت، در ۳ سطح میزان شدت رفتارها را به تصویر می کشد (کمی، زیاد و به شدت). شواهد مربوط به اعتبار و روایی از تحقیقی که بر روی ۸۷۳ نفر از دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد صورت گرفته بدست آمده و برای

جدول ۱: درصد فراوانی بیشترین و کمترین رفتارهای خودتخریب گرایانه در افراد معتاد

متغیر	رفتارهای خودتخریبی	
	فراوانی نسبی	درصد
مصرف دائم مواد	۱۲۷	۹۶/۲
مصرف تفنی مواد مختلف	۱۲۱	۹۱/۷
مصرف سیگار	۹۲	۶۹/۷
اعتیاد به اینترنت	۹	۶/۸
اعتیاد به کامپیوتر	۱۵	۱۱/۴
اعتیاد به قلیان	۲۸	۲۱/۲

اعتیاد به قلیان ۲/۲۱٪ بود. همچنین بیشترین پاسخ ها در افراد معتاد بر اساس شدت درجه کمی مصرف تفنی مواد (با فراوانی ۶۹)، شدت درجه زیاد مصرف تفنی مواد (با فراوانی ۴۰)، و شدت درجه خیلی زیاد نیز مصرف دائم مواد (با فراوانی ۳۵) بود.

مجموع تعداد پاسخ های مثبت افراد معتاد به رفتارهای خود تخریبی ۱۶۰۵ و مجموع پاسخ های منفی آنها ۲۴۸۶ بود. بیشترین رفتار خود تخریبی در افراد معتاد، مصرف دائم مواد ۹۶/۲٪، مصرف تفنی مواد گوناگون ۹۱/۷٪، و مصرف سیگار ۶۹/۷٪، و کمترین رفتارهای خودتخریبی به ترتیب اعتیاد به اینترنت با ۶/۸٪، اعتیاد به کامپیوتر ۱۱/۴٪، و

جدول ۲: نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین باورهای فراشناختی با رفتارهای خود تخریبی معتادان

نمره کل در رفتارهای خودتخریب گرایانه			متغیر
سطح معناداری	ضریب همبستگی	میانگین (انحراف معیار)	
۰/۰۰۰	*-۰/۷۰۱	(۱۴/۱۸)۸۷/۵۲	نمره کلی باورها و فراشناختی
۰/۰۰۰	*-۰/۶۷۹	(۴/۷۷)۱۵/۹۷	باورهای مثبت درباره‌ی نگران
۰/۰۰۱	*-۰/۲۹۴	(۴/۰۰)۱۷/۴۷	کنترل ناپذیری و خطر
۰/۰۰۰	*-۰/۳۹۹	(۵/۰۰)۱۶/۳۴	اطمینان شناختی
۰/۰۰۱	*-۰/۲۷۹	(۳/۲۵)۱۸/۸۷	نیاز به کنترل فکر
۰/۰۰۰	*-۰/۳۰۲	(۳/۷۴)۱۸/۹۲	خودآگاهی شناختی
-----	-----	(۹/۲۱)۲۱/۲	نمره کل رفتار خود تخریب گرایانه

می‌توان اینگونه بیان کرد که افراد معتاد روش های مثبت کنترل رفتار را در اختیار ندارند، و از طریق روش های نامعقول مانند سیگار، مواد مخدر و داروهای روان گردان سعی در افزایش انگیزتگی خود دارند و نسبت به سلامتی خود بی‌اهمیت هستند (۱۵)، بنابراین اگر چه استفاده از مواد در کوتاه مدت و میزان پایین ممکن است به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای انطباقی جلوه‌گر شود، لیکن در بلند مدت راهبرد غیر انطباقی است، زیرا وابستگی ایجاد می‌کند و در ارتباط با عاطفه منفی است (۱۶). همچنین رفتارهای خودتخریبی با باورهای فراشناختی همبستگی منفی معنادار (۰/۷۰۱) داشت. به بیان دیگر با افزایش باورهای فراشناختی، میزان خود تخریبی کاهش می‌یابد. این یافته با مفروضات بنیادی مدل عملکرد اجرایی خود نظم جویی ولز و متیوس^{۱۲} (۵) همخوانی دارد. فرضیه اساسی در مدل عملکرد اجرایی خود نظم جویی این است که فراشناخت نقش مهمی در انتخاب و تداوم مکانیسم‌های مقابله‌ای ناسازگار دارد. همچنین بر اساس اعتقاد فاولس^{۱۳} (۱۷) می‌توان اینگونه بیان کرد که، افراد دارای سوء مصرف مواد احتمالاً بدلیل برخورداری از سیستم فعال ساز رفتاری قوی تر برای گرایش به مواد مخدر آسیب پذیر تر هستند. توناتو^{۱۴} (۱۸) نیز در پژوهشی که بر روی افراد مبتلا به سوء مصرف مواد انجام داد

میانگین باورهای فراشناختی آزمودنی ها ۸۷/۵ با انحراف معیار ۱۴/۱ و رفتارهای خودتخریبی ۲۱/۲ با انحراف معیار ۹/۲۱ بود. نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین باورهای فراشناختی و رفتارهای خودتخریبی معتادان همبستگی معکوس معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش نمرات فرد در عامل کلی باورهای فراشناختی نمره رفتارهای خود تخریبی وی کاهش می‌یابد.

بحث

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه باورهای فراشناختی با رفتارهای خودتخریب‌گرایانه در افراد معتاد شهرستان تربت حیدریه در سال ۱۳۹۱ بوده است. نتایج این پژوهش حاکی از این است که بیشترین رفتارهای خود تخریبی در افراد مصرف دائم مواد و سیگار می‌باشد، که این یافته همسو با یافته های بریگهام^{۱۱} (۱۴) است که اعلام داشت رفتارهایی از قبیل مصرف مواد، سیگار کشیدن، مصرف الکل و داروها برای رفع تنش و رژیم غذایی نامناسب جزء رفتارهای خودتخریب-گرایانه و از عوامل اصلی مرگ در امریکا می‌باشد. به عبارت دیگر از آنجایی که نمرات بالا در پرسشنامه رفتارهای خود-تخریبی نشانگر عدم توجه به سلامت جسمانی می‌باشد و با توجه به اینکه مواد مخدر، پس از مدتی وابستگی ایجاد کرده و فرد را معتاد می‌کند و افراد معتاد در کنار مصرف مواد، انواع دیگر رفتارهای خود تخریبی را از خود نشان می دهند،

12. Wells & Matthews
13. Fowles
14. Toneatto, T.

11. Brigham

مختل از قابل توجه ترین علل روی آوری، حفظ و عود رفتارهای خود تخریبی که از جمله مهمترین آنها وابستگی به مواد مخدر است می باشند.

جامعه آماری پژوهش (معتادین کلینیک‌ها) و نوع پژوهش (همبستگی) محدودیت هایی را در زمینه تعمیم یافته‌ها، تفسیر و اسنادهای سبب شناختی متغیرهای مورد بررسی مطرح می کند که باید در نظر گرفته شود. نمونه گیری گسترده تر و تجهیز افراد دارای گرایش به مواد مخدر به راهبردها و مهارت های شناختی و فراشناختی مناسب و موثر از پیشنهادات این پژوهش است.

تشکر و قدر دانی

این مقاله حاصل پایان نامه دانشجویی در دوره کارشناسی ارشد می باشد. از کلیه افرادی که در این تحقیق پژوهشگر را یاری دادند، به ویژه بیماران مرکز درمان اعتیاد دکتر برادران تشکر و قدردانی می گردد.

References:

1. Purafkary N. *Comprehensive dictionary of psychology- psychiatry*. Tehran: Farhangmoaser publishers 1385. (Persian).
2. Laura EB. *Development through the lifespan*. Translated by: Yahya Seyed Mohamadi (1384). Tehran: Arasbaran publishers 2001.
3. Tonetti L, Adan A, Caci H, Depascalis V, Fabbri M, Natale V. *Morningness- eveningness preference and sensation seeking*. *European Psychiatry* 2010; 25(2): 111-115.
4. Lindgren KP, Mullins PM, Neighbors C, Blayney JA. *Curiosity killed the cocktail? Curiosity, sensation seeking, and alcohol-related problems in college women*. *addictive Behavior*. In Press. 2010
5. Wells A, Matthews G. *Attention and emotion, A clinical perspective*. Hove: Erlbaum. 1994
6. Wells A, Matthews G. *Modeling cognition in emotional disorder. The S-REF model*. *Behaviour research and therapy* 1996; 34: 881-888

به این نتیجه رسید که: بین رویدادهای ناخوشایند شناختی با سوء استفاده مواد رابطه ای معنادار وجود دارد، درحالی که با رویدادهای خوشایند این رابطه ضعیف بود. در همین راستا وی معتقد است فراشناخت ممکن است مهمترین میانجی مصرف مواد در افرادی باشد که در جستجوی درمان هستند. در نتیجه گیری از یافته‌های این پژوهش می توان گفت که باورهای فراشناختی مختل، مهارتهای مقابله‌ای را تضعیف می کند، در نتیجه تعاملات شناختی (باورهای غیر منطقی مبارزه جویانه) و رفتاری (رفتارهای غیر موثر) ناکارآمد شکل میگیرد و این امر باعث می شود سلامت روانی فرد دچار مشکل شود و در نتیجه وی جهت رفع این حالات ناخوشایند روحی با نگاهی مثبت و ابزاری به مصرف مواد مخدر بنگرد و نسبت به سلامت خود بی توجه باشد. همچنین افراد دارای فراشناخت مختل، دارای نمره بالا در پرخاشگری، قانون شکنی و تکانشگری نیز بوده و گرایش‌های قوی تری برای ارائه پاسخ‌های سوگیرانه به محرک‌های خطرناک یا غیر منتظره دارند. بنابراین به نظر می رسد باورهای فراشناختی

7. Spada MM, Wells A. *Metacognitions, emotion and alcohol use*. *Clinical Psychology and Psychotherapy* 2005; 12: 150-155
8. Spada MM, Nikcevic AV. *Metacognitions in problem drinkers*. *Cognitive Therapy and Research*. *Pers Individ Dif* 2007; 31(5), 709-716
9. Wells A. *Emotion disorders and metacognition: innovative cognitive therapy*. Chichester: Wiley and sons 2000; 55: 520-25
10. Spada MM, Wells A. *Metacognitions about alcohol use in problem drinkers*. *Clinical Psychology and Psychotherapy* 2006; 13: 138-143
11. Wells A, Certwright-Hatton S. *A short form of metacognitions questionnaire*. *Behaviour Research and therapy* 2004; 42(4): 385-396
12. Shirinzadeh-Dastgiry S. *Comparison of metacognition beliefs and responsibility in obsessive-compulsive disorder patients, generalized anxiety disorder and normal people*. [dissertation]. Shiraz: Shiraz University 2006; 40-42.
13. Sharreh H. *Comparison of metacognitive therapy (MCT), fluvoxamine and combined*

- treatment in improving metacognitive beliefs and subjective distress of patients with obsessive-compulsive disorder (OCD)* [dissertation]. Tehran: Iran University of Medical Sciences 2009; 17-25.
14. Brigham A, Krol E, Solomon E. *Social psychology*. NEW YORK. 1999.
15. Dom G, Hulstijn W, Sabbe B. *Differences in impulsivity and sensation seeking between early- and late-onset alcoholics*. Addictive Behaviors 2006; 31(2), 298-308.
16. Abolghasemi A, Ahmadi M, Kiamarsi A. *The relationship of metacognition and perfectionism with psychological consequences in the addicts*. Journal of Research in Behavioral Sciences 2007; 5(2): 73-78. (Persian)
17. Fowles DC. *Electrodermal hyporeactivity and antisocial behavior: does anxiety mediate the relationship?*. Journal of Affective Disorder 2000; 61(2,3):177-189
18. Toneatto T. *Metacognition and substance use*. Addictive Behaviors 1999; 24(2):167-7